ଷୋଡ଼ଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଜଳ

ଜୀବନ ଓ ଜଳର ସଂପର୍କ ନିବିଡ଼ । ବଞ୍ଚିବା ଓ ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ଆମେ ଖାଦ୍ୟ ଖାଉ ଓ ଜଳ ପିଉ । ତେଣୁ ଜଳକୁ ଜୀବନ କୁହାଯାଏ । ଶିଶୁମାନେ କ୍ଷୀର ପିଅନ୍ତି । କ୍ଷୀରରେ ଜଳ ରହିଥାଏ । ବେଳେବେଳେ ପଇଡ଼ ପାଣି ମଧ୍ୟ ଆମେ ପିଉ । ଖରାଦିନେ କାକୁଡ଼ି ଓ ତରଭୂଜ ଆମେ ଅଧିକ ଖାଇଥାଉ କାହିଁକି ? ଖରାର ପ୍ରଭାବରେ ଆମ ଶରୀରରୁ ଜଳୀୟଅଂଶ କମିଯାଏ । ଏହି ଫଳଗୁଡ଼ିକରେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଜଳ ଥିବାରୁ ସେଗୁଡ଼ିକ ଖାଇଲେ ଶରୀରର ଜଳର ଅଭାବ ପୂରଣ ଶୀଘ୍ର ହୋଇପାରେ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଶୁପକ୍ଷୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଜଳ ପିଇଥାନ୍ତି ।

ଆମ ରକ୍ତରେ ଜଳ ମୁଖ୍ୟ ଉପାଦାନ ଅଟେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜୀବକୋଷର ଅଧାରୁ ଅଧିକ ଜଳ ରହିବା ଯୋଗୁଁ ସେଗୁଡ଼ିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ରହନ୍ତି । ଅନେକ ଅଦରକାରୀ ପଦାର୍ଥ ଜଳରେ ଦ୍ରବୀଭୂତ ହୋଇ ମୂତ୍ର ଓ ଝାଳ ଆକାରରେ ଆମ ଶରୀରରୁ ବାହାରିଯାଏ । କେବଳ ଯେ ପିଇବା ପାଇଁ ଜଳ ବ୍ୟବହାର ହୁଏ, ତା' ନୁହେଁ, ଆମର ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ଜଳ ଆବଶ୍ୟକ । ଯଦି ଆମ ଚାରିପାଖରେ ଜଳର ପରିମାଣ କମିଯିବ ଆମର କ'ଣ କ'ଣ ଅସୁବିଧା ହେବ ? ଜଳକୁ ତୁମେମାନେ କେଉଁ କେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର କରୁଛ ତାହାର ଗୋଟିଏ ତାଲିକା କର ।

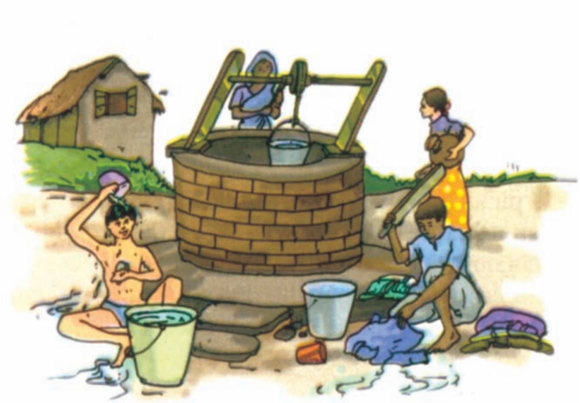

ଚିତ୍ର 16.1 କୂପ ଜଳର ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟବହାର

16.1 ଜଳର ଆବଶ୍ୟକତା

ତୁମ ପରିବାରରେ ଦୈନନ୍ଦିନ କେତେ ପରିମାଣର ଜଳ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ,ତାହାର ଆନୁମାନିକ ହିସାବ କରି ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଲେଖ । ତୁମେ ଏହି ପରିମାଣକୁ ଆନୁମାନିକ କେତେ ଗ୍ଲାସ, ମଗ୍ କିମ୍ବା ବାଲ୍‌ଟିରେ ପ୍ରକାଶ କରିପାର ।

ସାରଣୀ ୧୬.୧ ଦୈନନ୍ଦିନ କାମରେ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଜଳର ଆନୁମାନିକ ହିସାବ

କାର୍ଯ୍ୟ	ତୁମେ ନିଜେ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା ଜଳର ପରିମାଣ	ତୁମ ପରିବାରର ସମସ୍ତେ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା ଜଳର ପରିମାଣ
ପିଇବା		
ମୁହଁ ଧୋଇବା		
ଦାନ୍ତ ଘଷିବା		
ଶୌଚ ହେବା		
ଗାଧୋଇବା		

ରୋଷେଇ କରିବା		
ବାସନ ଧୋଇବା		
ଲୁଗା ସଫାକରିବା		
ଘର ସଫାକରିବା		
ଗଛରେ ପାଣି ଦେବା		
ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ		
ମୋଟ ପରିମାଣ		

ଉପରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ତାଲିକାରୁ ଆମେ ଆମ ପରିବାର ପାଇଁ ଦୈନିକ କେତେ ଜଳ ବ୍ୟବହାର କରୁ ଜାଣିପାରିଲୁ । ଅନୁମାନ କରି ମଗ୍, ବାଲ୍‌ଟି ବଦଳରେ ତାହାକୁ ଆନୁମାନିକ କେତେ ଲିଟରରେ ପ୍ରକାଶ କରିପାରିବା । ଅନୁମାନ କର, ତୁମେ ପିଇବାକୁ ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାୟତଃ କେତେ ଜଳ ଦରକାର କରୁଛ । ତୁମ ପରିବାର ଭଳି ତୁମ ସାହିରେ କେତେ ପରିବାର ଅଛି ? ସେମାନଙ୍କର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ କେତେ ? ତୁମର ଦୈନିକ ଆବଶ୍ୟକତା ଜାଣିଲା ପରେ, ସାହିର ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ବାର୍ଷିକ କେତେଜଳ ଦରକାର ପଡୁଛି ତାହା ତୁମେ ଅନୁମାନ କରିପାରିବ ।

ମନୁଷ୍ୟ ଭଳି ଅନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଜଳ ଆବଶ୍ୟକ କରନ୍ତି । କୁକୁର, ଗାଈ, କୁକୁଡ଼ା, ଛେଳି ଆଦି ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର

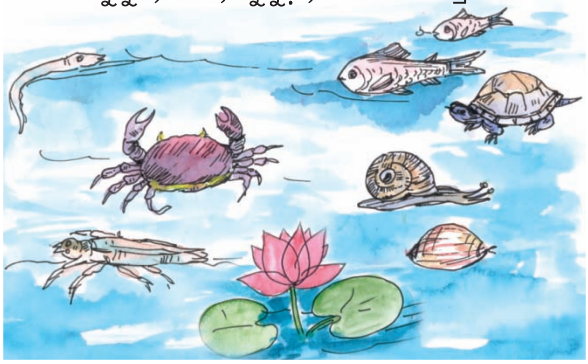

ଚିତ୍ର 16.2 ଜଳରେ ଥିବା ଉଦ୍ଭିଦ ଓ ପ୍ରାଣୀ

ମଧ୍ୟ ଜଳ ଏକ ପାନୀୟ ପଦାର୍ଥ । ଜଳରେ ମାଛ, କଇଁଚ ଆଦି ପ୍ରାଣୀ ଓ ପଦ୍ମଭଳି ଉଦ୍ଭିଦ ମଧ୍ୟ ଥାଆନ୍ତି । ସେପରି ବଗିଚାରେ ଫୁଲ ଗଛରେ ଆମେ ପାଣି ଦେଉ ।

ଉଦ୍ଭିଦ ପାଇଁ ଜଳର ଆବଶ୍ୟକତା

ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତି ପାଇଁ ଉଦ୍ଭିଦର ଜଳ ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ ଓ ଜଳର ସଂଯୋଗରେ ହିଁ ଶର୍କରା ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ମାଟିରେ ଅଣୁଜୀବମାନେ ବଢ଼ିଥାଆନ୍ତି । ଯବକ୍ଷାରଜାନକୁ ମାଟିରେ ମିଶାଇବା ପାଇଁ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିବା ବୀଜାଣୁ ମଧ୍ୟ ଜଳ ଆବଶ୍ୟକ କରିଥାନ୍ତି । ଜଳ ଏକ ଦ୍ରାବକ । ତେଣୁ ମାଟିର ଲବଣକୁ ଏହା ଦ୍ରବୀଭୂତ କରିଥାଏ । ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମାଟିର ଜଳ ଧାରଣ କରିବା କ୍ଷମତାରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଥାଏ । ତେଣୁ ମାଟିର କିସମକୁ ନେଇ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଫସଲ ଚାଷ କରାଯାଏ । ଆସ ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖିବା ।

(କ) ମାଟିର ଜଳଧାରଣ

ତୁମ ପାଇଁ କାମ : ୧

କେଉଁ ମାଟିରେ ଜଳ ଧାରଣ କ୍ଷମତା କେତେ ତାହା ଜାଣିବା ଆବଶ୍ୟକ । ବାଲିଆ, ଦୋରସା, ଚିକିଟା ଏହିଭଳି ତିନିପ୍ରକାର ମାଟିର ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ କର । ତିନୋଟି ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍

ବୋତଲ ନିଅ । ତଳ ଚିତ୍ରରେ ଦେଖାଯାଇଥିବା ଭଳି ତା’ର ଉପର ଅଂଶଟିକୁ କାଟିଦିଅ । ତାହା ଏକ ଫନେଲ୍ ଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ।

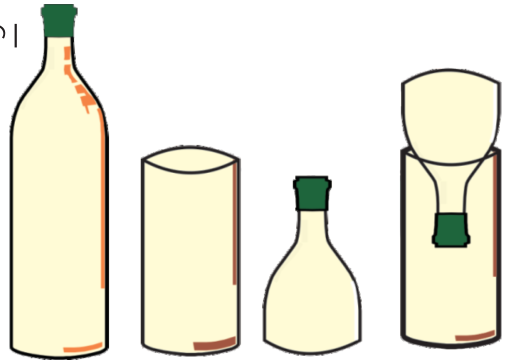

ଚିତ୍ର 16.3 ମାଟିର ଜଳଧାରଣ କ୍ଷମତା ପରୀକ୍ଷଣର ପ୍ରସ୍ତୁତି

ତଳଅଂଶଟି ଏକ ପାତ୍ର ଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ । ବୋତଲର ଉପର ଅଂଶକୁ ତଳ ଅଂଶ ଉପରେ ଓଲଟାଇ ରଖ । ଫନେଲ୍ ତିନୋଟି ଭିତରେ ତିନିଖଣ୍ଡ କନା ବିଛାଇ ଦିଅ । ପ୍ରତ୍ୟେକରେ ସମାନ ସମାନ ପରିମାଣର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମାଟି ନିଅ ଓ ଏଥିରେ ସମାନ ସମାନ ପରିମାଣର ଜଳ ଢ଼ାଳ । ଦଶ ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍ ପରେ ଦେଖ । କେଉଁ ପାତ୍ରରେ ଅଧିକ ଜଳ ସଂଗୃହୀତ ହୋଇଛି । କେଉଁ ପାତ୍ରରେ ସବୁଠାରୁ କମ୍ ଜଳ ସଂଗୃହୀତ ହୋଇଛି । ତୁମେ କୁହ, କେଉଁ ପ୍ରକାର ମାଟି ଅଧିକ ଜଳ ଧରି ରଖିପାରୁଛି । କେଉଁ ପ୍ରକାର ମାଟିର ଜଳ ଧରି ରଖିବାର କ୍ଷମତା ସବୁଠାରୁ କମ୍ ।

(ଖ) ଚେର ଦ୍ୱାରା ଜଳ ଶୋଷଣ

ମାଟିରେଥିବା ଲବଣ ଜଳରେ ଦ୍ରବୀଭୂତ ହେବା ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ଦ୍ରବଣ ତିଆରି ହୁଏ ସେଇ ଦ୍ରବଣକୁ ଚେର ଶୋଷଣ କରିଥାଏ ।

ତୁମ ପାଇଁ କାମ : ୨

ଚେରଥିବା ଗୋଟିଏ ହରଗୌରା ଗଛ ସଂଗ୍ରହ କର । ଚେରରେ ଲାଗିଥିବା ମାଟିକୁ ଧୋଇ ସଫାକର । ଗୋଟିଏ କାଚଗିଲାସ ନେଇ ସେଥିରେ ଜଳ ନିଅ । ଏହି ଜଳରେ ଦୁଇଟୋପା ଅଳତା ମିଶାଅ । ଜଳ ନାଲି ରଙ୍ଗର ହୋଇଯିବ ।

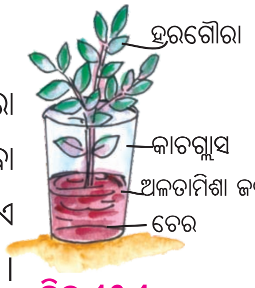

ଚିତ୍ର 16.4 ଚେରଦ୍ୱାରା ଜଳ ଶୋଷଣ ପରୀକ୍ଷଣ

ଏହି ରଙ୍ଗିନ ଜଳ ମଧ୍ୟରେ ହରଗୌରା ଗଛର ଚେର ବୁଡାଇ ରଖ । ଲକ୍ଷ୍ୟକର କ’ଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଛି । କିଛି ସମୟ ବ୍ୟବଧାନ ପରେ ଲାଲ ଜଳ ଚେରରୁ କାଣ୍ଡ ଦେଇ ପତ୍ରକୁ ଉଠିବ । କାରଣ ଗଛର ଚେର ଏହି ଜଳ ଶୋଷଣ କରୁଛି ।

ଗ) ପତ୍ରରୁ ଜଳମୋଚନ

ତୁମ ପାଇଁ କାମ : ୩

ଦୁଇଟି ପଲିଥିନ୍ ମୁଣି ନିଅ । ବଗିଚରେ ଥିବା ଗଛର ଡାଳକୁ (ପତ୍ରସହ) ଏହି ପଲିଥିନ୍ ମୁଣି ଭିତରେ ପୁରାଇ ସୂତା ସାହାଯ୍ୟରେ ବାନ୍ଧି ଦିଅ । ୧୫ ମିନିଟ୍ପରେ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କର ।

ଚିତ୍ର 16.5 ଉଦ୍ଭିଦର ଜଳ ମୋଚନ

କ’ଣ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ ? ପଲିଥିନ୍ ଖୋଳର ଭିତର ପଟରେ କିଛି ଜଳବିନ୍ଦୁ ଲାଗିଛି । ଏହି ଜଳ ଗଛର ପତ୍ର ଦେଇ ବାଷ୍ପ ଆକାରରେ ବାହାରୁଛି ଓ ପଲିଥିନ୍ରେ ଜମାହୋଇଛି । ଏହାକୁ ପତ୍ରର **ଜଳମୋଚନ ବା ଉସ୍ୱେଦନ** କୁହାଯାଏ । ଉପରୋକ୍ତ ପରୀକ୍ଷା ଗୁଡ଼ିକରୁ ଆମେ ଜାଣିଲୁ ଯେ, ମାଟିରେ ଥିବା ଜଳକୁ ଗଛ ଚେର ସାହାଯ୍ୟରେ ଶୋଷଣ କରିଥାଏ । ଏହି ଜଳକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ଶ୍ୱେତସାର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେ । ଶେଷରେ ଜଳର କିଛି ଅଂଶକୁ ବାଷ୍ପ ଆକାରରେ ବାୟୁମଣ୍ଡଳକୁ ଛାଡ଼ିଥାଏ ।

16.2 ବନ୍ୟା

ଜଳର ଉତ୍ସ ଯଥା ନଦୀ, ପୋଖରୀ, କୂଅଗୁଡ଼ିକରେ ବର୍ଷାଦିନରେ ଜଳର ପରିମାଣ ଅଧିକ ହୁଏ । କ୍ରମାଗତଭାବେ ଅଧିକ ବର୍ଷା ଲାଗି ରହିଲେ ନଦୀରେ ଅଧିକ ଜଳ ଆସିଥାଏ । ତୁମ ଗ୍ରାମ/ସହର ନିକଟରେ ନଦୀ ଥିଲେ ଦେଖିଥିବ, ଅଧିକ ବର୍ଷାହେବା ଫଳରେ ନଦୀଜଳ କୂଳ ଲଂଘନ କରି ଦୁଇପଟେ ମାଡ଼ିଯାଏ । ଗ୍ରାମ, କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜଳ ପଶିଯାଏ । ଏହାକୁ ଆମେ ବନ୍ୟା କହୁ । ବନ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ଜଳ ସ୍ରୋତରେ ଗାଈ, ଛେଳି ଆଦି ଓ ମଣିଷ ମଧ୍ୟ ଭାସିଯାଆନ୍ତି । ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ବନ୍ୟା ଏକ ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ । ମହାନଦୀରେ ବନ୍ୟାଜଳକୁ

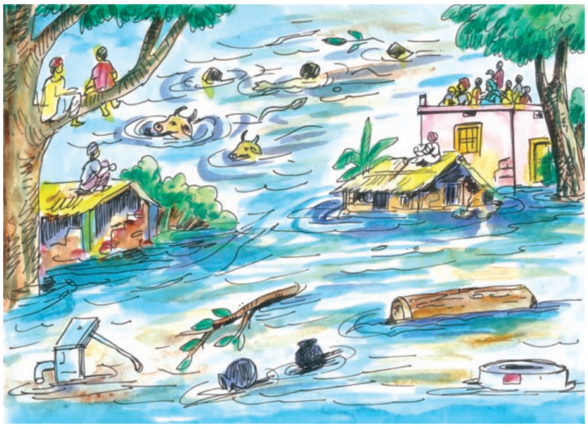

ଚିତ୍ର 16.6 ବନ୍ୟାଜଳ

ରୋକିବାପାଇଁ ହୀରାକୁଦଠାରେ ବନ୍ଧ କରାଯାଇଅଛି। ଏହି ନଦୀବନ୍ଧରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣର ଜଳ ହଠାତ୍ ଏକକାଳୀନ ଛାଡ଼ିଲେ, ତଳମୁଣ୍ଡରେ ବନ୍ୟା ହୋଇଥାଏ। ବନ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ଓ ବନ୍ୟା ସମୟରେ ତୁମେ କି ପ୍ରକାର ସତର୍କତା ଅବଲମ୍ବନ କରିବ ତାହାର ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସୂଚନା ରେଡ଼ିଓ, ଟେଲିଭିଜନ ଆଦି ମାଧ୍ୟମରେ ଦିଆଯାଏ।

16.3 ମରୁଡ଼ି

ଆବଶ୍ୟକ ବୃଷ୍ଟିପାତ ପରିମାଣ କମିଯିବା ଫଳରେ କ'ଣ ହେବ ? କ୍ରମାଗତଭାବେ ଅନିୟମିତ ଓ ଅନିଶ୍ଚିତ ବୃଷ୍ଟିପାତ ଫଳରେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ପରିମାଣର ଜଳର ଅଭାବ ହୋଇଥାଏ। ଗଛଗୁଡ଼ିକ ଆବଶ୍ୟକ ପରିମାଣର ଜଳ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । କ୍ରମାଗତଭାବେ ବହୁଦିନ ଧରି ଆମ ଦେଶରେ ବର୍ଷା ନ ହେଲେ ଜଳର ଘୋର ଅଭାବ ଦେଖାଯାଏ । ଏହାକୁ **ମରୁଡ଼ି** କୁହାଯାଏ । ଫଳରେ ପଶୁପକ୍ଷୀ ମଧ୍ୟ ଜଳବିନା ମରିଯାଆନ୍ତି।

ଜଳ ବହୁଳେ ସୃଷ୍ଟି ନାଶ, ଜଳ ବିହୁନେ ସୃଷ୍ଟିନାଶ

16.4 ଜଳ ସଂରକ୍ଷଣ

ଦିନକୁ ଦିନ ଜଳର ବ୍ୟବହାର ବଢ଼ି ଚାଲିଛି। ସାଧାରଣ ଭାବରେ ମନୁଷ୍ୟ ତା'ର ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନରେ ଯାହା ଜଳ ବ୍ୟବହାର କରୁଛି ତାହାର ପରିମାଣ ଅତିକମ୍ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ କୃଷି ଓ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକ ଜଳର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି। ସମୁଦ୍ର ଜଳ ଏଥିପାଇଁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିବାରୁ ବର୍ଷାଜଳ ଓ ଭୂତଳ ଜଳର ସଂରକ୍ଷଣ ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇପଡ଼ିଛି। ଭବିଷ୍ୟତରେ ଜଳର ଆବଶ୍ୟକତା ଆହୁରି ଅଧିକ ହେବ, କାରଣ ଆମ ଜନସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ି ଚାଲିଛି ଓ ଆମର ଆବଶ୍ୟକତା ମେଣ୍ଟାଇବା ପାଇଁ ଅଧିକ କଳକାରଖାନା ସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ହେବ। ତେଣୁ ଜଳାଭାବ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ଆମେ ଜଳ ସଂରକ୍ଷଣ କରିବା ଉଚିତ। ସେଥିପାଇଁ ନିମ୍ନ ବିଷୟ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ।

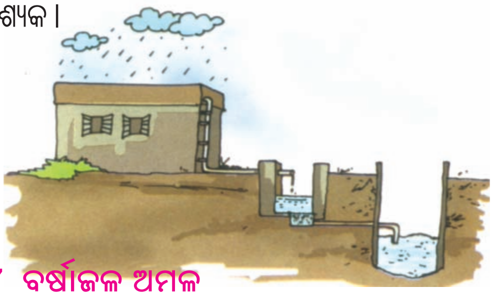

ଚିତ୍ର 16.7 ବର୍ଷାଜଳ ଅମଳ

- ଜଳକୁ ଅଯଥା ଅଧିକ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଓ ନଷ୍ଟ କରିବା ନାହିଁ।
- ବ୍ୟବହାର ନକରିବା ବେଳେ ପାଣିଟ୍ୟାପ୍‌କୁ ସର୍ବଦା ବନ୍ଦ ରଖିବା।
- ଜଳ ଉତ୍ସଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଦୂଷଣ କମାଇବା ପାଇଁ ଯତ୍ନନେବା।
- ବର୍ଷାଜଳକୁ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଛୋଟ ଜଳଭଣ୍ଡାରରେ ସାଇତି ରଖିବା।
- ସହରାଞ୍ଚଳର ଛାତରେ ପଡୁଥିବା ବର୍ଷାଜଳ ଅମଳ କରିବା ଅର୍ଥାତ୍ ଏହାକୁ ବୋହି ଯିବାକୁ ନଦେଇ ଗର୍ତ୍ତ ଖନନ କରି ସେଥିରେ ସଂଗ୍ରହ କରିବା।

କ'ଣ ଶିଖିଲେ:

- ଜଳ ବିନା ପ୍ରାଣୀ ଓ ଉଦ୍ଭିଦ ବଞ୍ଚିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ।
- ଜଳର କେତେକ ଉତ୍ସ ହେଉଛି ନଳକୂପ, କୂପ, ପୋଖରୀ, ଝରଣା, ନଦୀ ଓ ହ୍ରଦ ଇତ୍ୟାଦି।
- ଜଳ ବହୁଳେ ବନ୍ୟା ଓ ଜଳ ବିହୁନେ ମରୁଡ଼ି।
- ଜଳର ଆବଶ୍ୟକତା ବଢ଼ି ଚାଲିଛି। ତେଣୁ ଜଳର ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ୍।

ଅଭ୍ୟାସ

୧. ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠର ଦୁଇ ତୃତୀୟାଂଶରେ ଜଳ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଜଳ ସଂରକ୍ଷଣର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି । କାରଣ ଦର୍ଶାଅ ।

୨. ପ୍ରଥମ ଶବ୍ଦଦ୍ୱୟର ସଂପର୍କକୁ ଦେଖି ତୃତୀୟ ଶବ୍ଦ ସହ ସଂପର୍କିତ ଶବ୍ଦଲେଖ ।

ଅଧିକବୃଷ୍ଟି	: ବନ୍ୟା	ଅନାବୃଷ୍ଟି	:	____________
ପୋଖରୀ	: ମଧୁର	ସମୁଦ୍ର	:	____________
ଜଳ ଶୋଷଣ	: ଚେର	ଜଳମୋଚନ	:	____________
ଜଳଚର ପ୍ରାଣୀ	: ମାଛ	ଜଳଜ ଉଦ୍ଭିଦ	:	____________

୩. ଜଙ୍ଗଲ କାଟି ଦେବା ଦ୍ୱାରା ବୃଷ୍ଟି ପରିମାଣ କମି ଯାଉଛି ବୋଲି କାହିଁକି କୁହାଯାଉଛି ?

୪. କି କି ପଦକ୍ଷେପ ନେଲେ ମରୁଡ଼ିର ସମ୍ଭାବନା କମିଯିବ ?

୫. ଜଳର ଅପବ୍ୟୟ କମାଇବା ପାଇଁ ତିନୋଟି ଉପାୟ ଲେଖ ।

ଘରେ କରିବା ପାଇଁ କାମ

- ତୁମ ଅଞ୍ଚଳରେ ଥିବା ଜଳର ଉତ୍ସଗୁଡ଼ିକର ନାମ ଲେଖ । ସେଗୁଡ଼ିକରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମଋତୁରେ କିପରି ଜଳ ରହିବ ତାହାର ଏକ ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ।

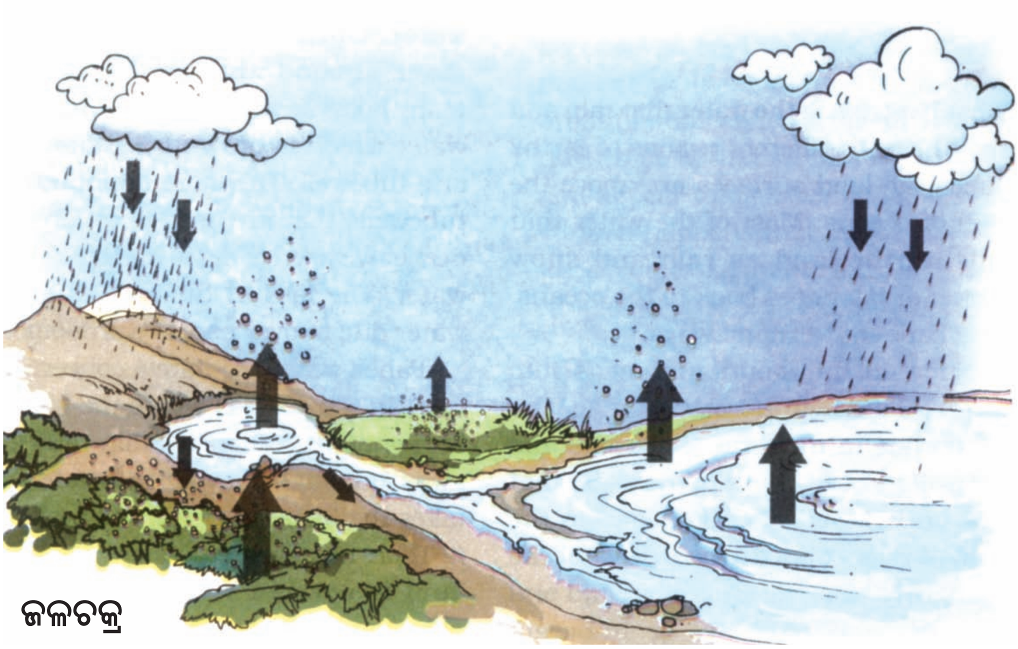

ଜଳଚକ୍ର